Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — Число 289. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 13. грудня, 1921.

VOL. XXIX. — No. 289. — Jersey City, N. J., Tuesday, December 13, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ОГОЛОШУЮТЬ УМОВУ 4 ДЕРЖАВ В СПРАВІ ТИХОГО ОКЕАНУ

ВАШІНҐТОН, 10. грудня. — Вашінґтонська конференція для справ Далекого Сходу оголосила нині текст умови межи чотирома державами, себто: Злученими Державами, Анґлією, Японом і Францією в справі посілостий тих держав на Тихому Океані.

Умова зібрана в дуже короткі слова. На вступі зазначується, що умовляючіся держави мали на цїли удержати загальний мир та признати собі взаїмно право до посілостий на островах Тихого Океану.

В першім артикулі умови держави зобовязуються признавати взаїмно посілости на сушах та островах Тихого Океану, Якби межи умовляючимися державами виникнуло яке непорозуміння щодо якоїнебудь справи Тихого Океану і якби справа не далася полагодити вдоволяючо дипльоматичною дорогою вдоволяючо для всіх, тоді держави повинні скликати спільну конференцію для розібрання сеї справи.

Другий артикул умови постановляє, що якби права умовляючихся сторін були загрожені яким аґресивним вчинком зі сторони якої инчої держави, себто держави, що не підписала сеї умови, тоді умовляючіся держави мають отверто порозумітися зі собою щодо найкращого спільного кроку для полагодження сеї справи.

Третий артикул постановляє, що умова ся має обовязувати через десять літ, а по упливі сього часу вона має також обовязувати на далі, але кожда держава має право відступити від умови, подавши се до відома другим державам дванайцять місяців наперед.

Четвертий артикул постановляє, що ся умова має бути ратифікована (потверджена) як найскорше в такий спосіб, в який спосіб се має статися після конституції кождої підписуючої держави, а умова має увійти в обовязуючу силу з хвилею, як усі ратифікації будуть зложені у Вашінґтоні. З тою хвилею має перестати обовязувати умова межи Японом та Анґлією, заключена в Лондоні дня 13. липня 1911. року.

СЕНАТ ПРО РАТИФІКАЦІЮ ДОГОВОРУ.

ВАШІНҐТОН, 10. грудня. — Американські сенатори не сподіються, щоби умова межи чотирома державами в справі Тихого Океану прийшла під обради сенату перед замкненнем вашінґтонської конференції в справі зменчення зоружень. Причиною сього опізнення буде передусім те, що два провідники сенату, а саме републиканський провідник Лодж та демократичний провідник Андерауд беруть участь в конференції.

Про становище сенаторів до угоди межи чотирома державами не можна ще сказати нічого певного. Ті, що висловлювалися про неї, не мають найменчого сумніву, що умова буде ухвалена потрібною кваліфікованою більшостю двох третих.

ЖАЛІ СИБІРУ НА ЯПАН.

ВАШІНҐТОН, 10. грудня. — Сюди прибула делеґація торговельної палати зі сибірського міста Владивостока і зараз по своїм приїзді видала до вашинґтонської конференції свою жалобу, вичисляючи ріжні вчинки, яких японські власти мали допуститися в занятих японськими війсками околицях острова Сахаліна та на сибірському суходолі. Заява робить закид, що японські власти роблять все можливе, щоби утвердити на Сибірі своє економічне та політичне положенне та витиснути раз на все російське населенне.

На чолі делеґації стоїть професор Ґудков.

ВЛАСТИТЕЛІ РІЗНИЦЬ ВІДКИДАЮТЬ ВСЯКІ ПЕРЕГОВОРИ.

ШІКАҐО, 10. грудня. — Заряди великих різниць, котрих робітники вийшли на страйк пару днів тому, щоби запротестувати проти обниження їх заплати, відкинули посередництво публичних урядників, котрі хотіли довести до угоди межи обома сторонами. Різниці далі стоять на становищи, що вони не мають про що говорити, бо робітники буцімто самі згодилися на знищенне заплати.

СПРАВА БЕЗЗАКОННИХ ВІШАНЬ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ.

ВАШІНҐТОН, 10. грудня. — Сенатор Вотсон, котрий свого часу підніс був проти американських військових властий тяжкі закиди надужиття своеї власти проти підвладних собі жовнірів, ба навіть безправні вішання та вбивання жовнірів офіцирами без якогонебудь суду, предложив сенатовому комітетови, установленому для розслідження сих закидів понад сто заприсяжених зізнань, потверджуючих його закиди.

ЮНІЇ БУДУТЬ ПРОТИВИТИСЯ ОБНИЖЕННЮ ЗАПЛАТ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ.

НЮ ЙОРК, 11. грудня. — Тут відбулися великі збори представників ріжних юній зелізничих робітників по східних стейтах. Збори представляли понад 35,000 зелізничих робітників. Принято одноголосно резолюцію не лише спротивитися домаганню зелізничих зарядів обнижити робітничу заплату від 10 до 20 процент, але навіть поставлено домагання підвисшити заплату о 17 процент.

Ріжні конференції урядників ріжних юній зелізничих робітників приняли постанови боротися проти зусиль зелізничих зарядів вимогти на Зелізничій Робітничій Раді Злучених Держав знижку робітничої заплати.

ТЕПЕРІШНИЙ СТАН ІМІҐРАЦІЇ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

(до 30-го листопада 1921)

(З Іміґраційного Бюра в Вашінґтоні).

З загального числа 355.825 осіб, що на основі іміґраційних законів можуть бути допущені в Америку на протязі сего року (від 1-го липня 1921 до 30-го червня 1922) прибуло доси до кінця місяця листопада 161.641, так що до кінця року (30-го червня 1922) відкритий вступ що 195.509 іміґрантам. А саме з Німеччини може прибути ще 59.659 осіб, з Анґлії, Шотляндії і Ірляндії 53.680, з Росії (з Україною балтийськими країнами і Сибірю) 23.621, з Швеції 15.180, з Норвеґії 9.423, з Італії 7.196, з Австрії 5.395, з Чехословаччини 3.893, з Данії 3.887, з Франції 2.807, з Фінляндії 2.349, з Румунії 2.349, з Голяндії 2.264, з Швеції 1.719, з Польщі) з Східною Галичиною) 697, з Угорщини 496, з Гданська 239, з Бельґії 230. Прочі европейські, як теж всі азійські країни, Африка, Австралія і острови на морях вже вичерпали свою іміґраційну квоту в Злучених Державах.

СОВІТСЬКИЙ ДЕКРЕТ ПРО ПОСИЛКУ ГРОШЕЙ В РОСІЮ.

В московських „Известіях" з 9-го жовтня с. р. напечатано слідуючий декрет російського правительства в справі переводу грошей заграниці в Росію:

1. Гроші в Росію можна посилати через закордонні місії Комісаріяту Заграничної Торговлі.

2. Гроші для пересилки в Росію вони будуть принимати від приватних осіб як теж від публичних організацій без ніяких обмежень що до суми.

3. Гроші будуть принимати в валюті даної країни, готівкою або чеками.

4. Заграничні грошеві переводи будут виплачувати в Росії совітськими грішми в повній сумі по такому курсу, який від часу до часу буде означувати Комісаріят Фінансів. (В тім часі декретом Комісаріяту Фінансів установлено урядовий курс по 62.400 рублів за доляра).

5. Вся переписка що до грошевих посилок мусить переходити через Секцію Міжнародних Рахунків (Отчетности), котра повідомить адресата і виплатить йому гроші.

6. Комісаріятом Фінансів буде установлено податок який мається платити від таких грошевих переводів з заграниці.

ГРАБІЖ В СТАРОСТВІ В ЗАЛІЩИКАХ

Дня 6. листопада в ночі вломились незнані справці до староства в Заліщиках, де розбили касу і забрали 500 тисяч марок, після чого втекли в невідомому напрямку.

ХТО РОБИТЬ ПОГРОМИ?

Сіоністичний дневник „Венер Моргезайтунг" в ч. 1004. приносить депешу Жидівського Кор. Бюра про те, що погроми на Україні роблять не українські повстанці, тільки червона армія, яка подається взад.

КИТАЙСЬКИЙ ШАНТУНҐ І МІЖНАРОДНЯ ПОЛІТИКА.

(З Бюлетену Географічного Товариства).

Одно з найважнійших питань, яке має обміркувати і може й вирішити Вашінґтонська конференція, се справа Шантунґу.

Шантунґом називають північно-східну частину Китаю, що до недавна творила окрему велику — 56.000 квадратових миль — провінцію китайської держави. З усіх китайських земель Шантунґ найгустійше заселений, з економічного погляду найцінніїйший і з національного китайскій нації найдорощий, її „свята земля". Побереже Шантунґа непривітне й неприступне, та сама країна рівна й родюча, вкрита полями збіжа, фасолі і городовини. Високо понад шантунґську рівнину підноситься гора Тай-Шан, поміж пяти святими горами Китаю найвисша і найславнійша. З південного боку під горою лежить містечко Чоу-Фу, куди що року тисячами мандрують богомольці з усего Китаю. Там родився і там лежить похований один з найбільших релігійних учителів і філософів світу, Конфуцій.

Справа Шантунґу в міжнародній політиці почалася з того, що йдучи на випередки з иншими европейськими державами Німеччина захотіла й собі здобути порт і морську базу на Далекім Сході. Нагода трапилася в 1897 році, коли в Шантунґу забито двох німецьких місіонарів і німецький уряд зажадав відшкодовання за своїх земляків. Умова станула така, що китайське правительство арендує Німеччині шматок землі, яких десять миль завдовшки, на побережу Шантунґу понад заливом Кіяучау, невтралізує всю полосу землі довкруги заливу і дає Німеччині концесії на будову зелізних доріг і експлуатацію копалень в глибині краю. На виарендованій земли Німці побудували собі місто Цінґ-Тау і в 1904 році відкрили зелізну дорогу з Цінґ-Тау до Цінан, столиці Шантунґу.

На початку війни 1914 року Японія станула на бік союзників проти Німеччини, Японці здобули Цінґ-Тау і залишились там по нинішний день. На мировій конефренції в Парижи китайські делеґати протестували й домагались, щоб всі німецькі концесії признати неважними і щоб всі китайські землі віддати Китаеви назад. Та виявилося, що ще перед мировою конференцією заключено поміж Японією і европейськими державами умову, по якій Анґлія, Франція, Росія і Італія обовязались піддержати японські здобутки в Шантунґу. Так і китайські протести не помогли і в мировім договорі рішено, що „всі права, які Німеччина мала в Шантунґу" переходять на Японію. Китайці договору не підписали і з того часу на всіх міжнародних конференціях скасовання усіх чужих концесій і привілеїв та безумовної злуки Шантунґу з прочими китайськими землями.

СТАТИСТИКА НАРОДНІХ ШКІЛ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

До українських народніх шкіл було записаних 54.843 дітей. Після націонаьности: українських 31.937 (58.2%), чеських 1.195 (2.2%), німецьких 1.284 (2.3%), мадярських 12.323 (22.5%), жидівських 7.701 (14%), румунських 356 (0.7%) і польських 43 (0.1%). А що на Підкарпатській Україні є більше як 70% українського населення а тільки 58% зголосилося до шкіл, виплива з цего, що 10% українских дітей цілком не записано до школи або зголосилися до мадярської національности.

КОМУНІСТИ ПРО КОМУНІСТІВ.

Московська большевицька газета „Правда" в числі 206-му повідомляє про те, що в комісію по чистці комуністичної партії подано богато заяв про окремих комуністів.

„Головним мотивом як тих заяв так і виступів на одкритих зібраннях, — каже „Правда" є вказівки на факти використовування службового становищах в особистих інтересах та ріжних зловживаннях. Друге місце займають скарги на бюрократизм, на не комуністичний характер життя та невідповідальність свому становищу".

КРАДУТЬ ПО МОСКОВСЬКИ.

Найвивисший трибунал розбирав справу систематичної крадіжі цінностий з державного банку. Крали всі без виїмки. На лавах підсудних було шістдесять працьовників. Про загальну суму крадіжий можна судити на підставі того, що в одного лише з обжалуваних знайдено цінностий на суму 15 міліярдів рублів.

ВЖЕ НАВІТЬ ТАКА ПОЛЬЩА СУДИТЬ ЗА КРАДІЖІ.

Засуд смерти на поручника Веррещинського у Варшаві який був засуджений за злочин дефравдації державних міліонів, затверджено і підписано „начальником" держави. Дня 12. падолиста поручника Верещинського розстріляно на Цитаделі в присутности прокуратора військового суду.

СТРАШНІ БУРІ В ПІВНІЧНІЙ ЕВРОПІ.

У Франції, Анґлії, Бельґії і Швеції панують страшні бурі, які спричинили богато шкід. Богато осіб згинуло на морях. На балтійському морі затонуло кілька кораблів. Оркани зірвали богато дахів і знищили доми.

ПОЛЬСЬКИЙ ЗЛОДІЙ В МУНДУРІ ҐЕНЕРАЛА

У Львові перебував від довшого часу Юзеф Квасняк, який уходив всюди за князя і ґенерала. Показував навіть князівські документи, річ ясна фалшиві. Титул князя дав йому вступ до аристократичних сальонів і змогу користати з позичок. Заручився з двома аристократичними паннами. Опісля згодився до армії Балаховича, де допустився ріжних дефравдацій і крадіжий. Займався також транспортованнем дорогоцінностий до Німеччини, при помочі звязків з офіцирами воздухоплавної школи в Ґрудзьондзу. Недавно арештовано його: сконфісковано богато штаб золота, біжутерії і кілька міліонів гроший. Тепер ведеться проти нього слідство.

ПРИКЛОННИКИ МИРОВОГО ДОГОВОРУ З АНҐЛІЄЮ ЗДОБУВАЮТЬ В ІРЛЯНДІЇ ПЕРЕВАГУ

БОРОТЬБА МІЖ ПРИКЛОННИКАМИ І ПРОТИВНИКАМИ ЛОНДОНСЬКОГО ДОГОВОРУ МОЖЕ ЩЕ ПРОТЯГНУТИСЬ НА ДОВГИЙ ЧАС.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 11. грудня. — Всі думки в тутешніх політичних другах збираються біля надходячого історичного зібрання ірляндського парляменту в сю середу.

Як звісно, Ірляндський революційний парлямент має вирішити, чи Ірляндія має приняти лондонський договір чи ні.

Всіх членів ірляндського революційного парляменту є 120. Як тепер обчисляють, то приклонники договору мати-муть більшість 80 голосів, а опозиція оставиться в меньшости 40 голосів.

Артур Ґриффит і Майкел Коллинс, котрі підписали договір, вже тепер вірять в повну побіду. Імон де Валера, як вгадують, хотяй знає згори про свою невдачу, не відступить від опозиції і радше уступить з проводу шин-фейнерського правительства.

Обі сторони готовляться з поспіхом до розправи, яка буде в середу, а яка може продовжитись і на будуче.

КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА НЕ МАЄ ГАДКИ ГОТОВИТИСЬ ДО ВІЙНИ.

ПАРИЖ, 11. грудня. — Тутешній дневник „Матен" помістить завтра розмову свого кореспондента з німецьким премієром Віртом. В тій розмові німецький премієр відповідає на французькі публичні заяви, буцімто Німеччина готовиться до війни з Францією. Він се називає видумкою і каже, що такі пляни в Німеччині були би крайною глупотою. Се розуміють в Німеччині і тому там нема жадних военних плянів ані приготовань. Роскази про ті пляни і приготовання називає буйною фантазією.

ЛЄНІН ЩЕ ХОЧЕ ПУСТИТИ НОВОГО БЛАХМАНА ПРИ ПОМОЧІ КОМІСАРСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ.

РИҐА, столиця Латвії, 10. грудня. — Півурядові відомости з Москви доносять, що із советського конґресу може винути скликанне російських установчих зборів.

Кажуть, що Ленін згодиться на такі збори, бо вірить, що тепер він би їх ще опанува.

Замітка. Як звісно, з початком 1918 року Ленін розігнав установчі збори в Петроґраді, тому, що там більшість мали соціялисти-революціонери, за якими стояло селянство. Тепер же він готовий згодитись на нові установчі збори, бо має надію, що ще їх опанує. Розуміється, що такі установчі збори нічого не варта. Скликали би їх і перевели самі комісари і комісари були би вибрані. Були-б се збори комісарські, які радили би також по комісарськи, під наказом Леніна.

Установчі збори будуть мати аж тоді значінне, як вибори до них будуьт переведені **свобідно; як цілий нарід** буде могти свобідно заявити свою волю.

НЕДОЛЯ ЗБІҐЦІВ З УКРАЇНИ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ, 15. падолиста. — Прибувають нові збіґці зза Збруча. Серед них велика нужда. Вони обідрані.

Допомогти їм немає змоги, бо Український Горожанський Комітет, який мав спеціяльну секцію для опіки над збіґцями, закрито місцевою польською владою і всі мешкання його запечатано. Запечатано також маґазини Комітету, де були потрібні річі і вбрання (здебільшого американські дари) для видачі збіґцям.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ МАЮТЬ ЗОЛОТА І ВІДСТУПАЮТЬ РУМУНІЇ ЗА ЗОЛОТО БЕСАРАБІЮ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 12. падолиста. — Газета „Адезеруль" подає такі подробиці варшавських румунсько-советських переговорів: „Ще на першім засіданню конференції, совітський делеґат порушив такі питання, на обговорення яких румунські представники не мали уповноважень. Тоді Філаліті заявив, що він залишає салю засідання. Зараз же після сього Карахан підвівся і попросивши вибачення, пійшов у сусідню кімнату разом з Філаліті. Тут він довірочно заявив йому, що даремно порушувати питання про золотий запас через те, що сей запас більш не істнує і через те слід порозумітися в інших спірних питаннях. Кажучи просто Карахан зробив антяк, що за уступки у бесарабському питанню, Румунія повинна відмовитись від золотого запасу. Однак, Філаліті відхилив усяку можливість згоди на сих підставах та припинив переговори.

СВОБОДА СЛОВА У ВАРШАВСЬКОМУ СОЙМІ.

Після промови міністра фінансів мав промовляти посол Домбаль. Посли з правиці не дали йому прийти до слова, так що маршалок мусів три рази переривати засіданне. Крім сего посол Ануш стягнув пос. Домбаля з трибуни, а посли Савіцький і Біліньский побили його. Маршалок виключив Домбаля з 5 засідань.

ДО ВІДОМА ВСІМ ВП. П. П. УРЯДНИКАМ І ЧЛЕНАМ У. Н. СОЮЗА.

Згідно з ухвалою через референдум до членів, видано календар У. Н. Союза на 1922 рік.

Кождий секретар місцевого відділу отримав ті календарі і має роздати їх членам за оплатою 30 цнт. за примірник, а гроші вислати разом з рахунком відділу в тім місяцю до головної канцелярії У. Н. Союза.

Жени-члениці, котрих мужі є членами У. Н. Союза, календаря не побирають і за такий не платять, однак на жаданне можуть дістати календарі по тійсамій ціні що члени-мущини.

Взивається всіх Вп. П. П. Урядників і Членів до вирівнання свого рахунку, щоби оминути непотрібні замішання.

Р. СЛОБОДЯН, гол. фін. секр.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ЖУРЯТЬСЯ НЕ СВОЄЮ ГАЛИЧИНОЮ.

Львівський український дневник „Вперед" подає таку вістку:

„Польська преса принесла алярмуючі вісти про мнимі переговори членів ППС (Польської Партії Соціялістичної) з представниками української соціял-демократії в справі автономії для Східної Галичини. Щоби зясувати правдивий характер та хід сих „переговорів" позволимо собі, яко причасні „переговірники", подати їх по формі і змісті до загального відома. Дня 7. падолиста с. р. зявилися в редакції „Вперед", вже по редакційних годинах, коли більшість товаришів редакторів вже була вийшла, тт. Недзялковський і Пужак. Застали вони ще тов. Буняка, який збирався відходити і тов. Парфановича, що припадково зайшов сюди в сю пору. Оба польські товариші привитавшися з нами, заявили ,що вони приходять від своєї партії та просять нас, щоб ми „заопініювали" — се точний їх вислів — відомий проект територіяльної автономії для Галичини, вироблений тов. Недзялковським. На се ми оба заявили, що в анс нема до того ніякого мандату від наших партійних установ, та що ми не можемо ніяк офіціяльно висказуватися в сій справі. Ми вказали далі, що наша партія в сій справі, поза статтею у „Вперед", в якій представлено акцію тов. Недзялковського, яко нещиру і тенденційну, нічого ще не вирішувала".

* * *

П. П. С. (Польська Партія Соціялістична) — се єдина партія в Польщі, яка завзято підпирає Пілсудського, котрого також вважає за соціяліста.

Тепер, коли справа Галичини приходить на порядок в міжнародній політиці, ті „соціялісти", котрі помагали „соціялістови" Пілсудському заняти Галичину розбоєм і рабунком, хотять вже робити „переговори", аби Українці згодились добровільно на затвердженнє того розбою і рабунку. І зачинають „зближенне" через українських соціялістів.

Як видно, польські соціялісти в Галичині не зблизились до українських соціялістів. Але всетаки зблизились бодай до одного соціяліста, Миколи Ганкевича, котрий, як писали ґазети, „годиться" на територіяльну „автономію" для Галичини, якщо ся територія буде обіймати всі українські землі, де Українці живуть в більшости.

Значить, вже все є в порядку, тільки бракує ще згоди 4,000,000 галицьких Українців, котрі ніколи не згодяться, аби їх край належав до Польщі-наїзниці, отже й він до неї ніколи належати не буде, хотяйби Недзялковський до Ганкевича їздив щоднини.

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД ВОЄННИХ ВДОВИЦЬ І СИРІТ В ГАЛИЧИНІ.

Український фонд воєнних вдовиць і сиріт (Львів, ул. Блярська ч. 9, I. пов.) подає до відома Громадянства в Галичині і Америці, що побіч численних підмог, уділених вдовицям і сиротам, виплатив останніми часами більшими квотами на сирітські захисти львівської архієпархії 150 тисяч мп., перемиської та станиславівської по 50 тисяч, для вдовиць і сиріт повітового заведення в Стрию 66 тисяч, для придніпрянських сиріт 30 тисяч (з приреченої квоти 50 тисяч), для Порадні Матерей у Львові 10 тисяч, для вдовиць під опікою Марійського Товариства у Львові 10 тисяч, для повітових заведень в Бучачі і Золочеві по 10 тисяч, на одежу для сиріт в Мартинові 5.000 мп., разом отже 341.000 мп.

Більш ідари на цілі Товариства зложили: Комітет помочі українським виротам і вдовам в Гемилтон, 450 канадійських долярів, Комітет помочі Україні в Блумфілд, Злучені Держави, через о. Вас. Кузіва 100 долярів (74.000 мп.) і 200 долярів (370.000 мп.), Український Поступовий Клюб в Шенандоа, Па., 16,000 мп., Український Горожанський Комітет у Львові 110 тисяч (зі збірки 2 міліонів 680 тисяч), Народній Базар в Станилсавові 5,000 мп., Степан Гайманович, учитель в Епископськім Устю 2,000 мп.

Членами основателями стали: Олекса Онисько, Львів (2.000 мп.), Роман Курилович, Львів (2.000 мп.), проф. Онуфрій Погорецький, Львів (1.500 мп.), Іван Ковалів, Явче, п. Книгиничі 1 доляр, пралат о. Алекс. Зубрицький, Перемишль (1.401 мп), членами спомагаючими стали: др. Ол. Надраґа і його дружина, др. мед. Марія з Тунів (2.000 мп.), о. проф. Андрій Добрянський, Бучач (700 мп.).

Із збірок в Самборі на зелені свята вплинуло 2.039.50 мп., в Новому Яричеві 1.000 мп., в парохії Ожидів 782 мп.

Виділ праці Українського Фонду Воєнних Вдовиць і Сиріт ділиться з громадянством радісною вісткою, що обняв в посіданне недалеко Львова 25 морґів землі першої кляси, на якій з весною построїть ДІМ НА ЗАХОРОНКУ І ЗАХИСТ СИРІТ. Кошти будови винесуть около півтора тисячі долярів. Буде се перша тривка інституція, в якій найде приміщенне по вічні часи около 50 сиріт. Імена великодушних жертводавців зберегаємо на разі в тайні.

Виділ праці дякує Громадянству за дотеперішню поміч і просить о дальші обильні жертви не тільки на будову сирітського захисту, але й на поміч вдовицям та сиротам, що живуть серед тяжких злиднів. Зима тяжка, поміч конечна в більших квотах з огляду на паданне марки. Ратуйте вдовиці і сироти! Вступайте в члени з вкладками 10 марок річно або одноразове поверх 350 і 1.400 мп. Обезпечуйтеся в нашім відділі на житте!

Львів, дня 1. падолиста, 1921.

Др. К. Студинський, о. В. Лицинях, Яр. Колтунюк, В. Весоловський.

СТАН КАСИ „УКРАЇНСЬКОГО ФОНДУ ВОЄННИХ ВДОВИЦЬ І СИРІТ" ПО ДЕНЬ 30. ВЕРЕСНЯ, 1921:

ПРИХОДИ:		РОЗХОДИ:	
Членські вкладки мп.	155.486.14	Кошти адм. мп.	66.943.50
Жертви*)	664.808.90	Порторія	2.323.90
Стип. фонд	600.00	Друки і переп.	4.660.20
Відділ обезпечень У. Фонду в. вд. і сир.	52.000.00	Запомоги	484.950.00
Польський фонд вдів і сиріт (поділ по австрійськім фонді)	145.000.00	Стипендія	300.00
Відсотки	8.890.64	Готівка*)	467.608.08
	1,026.785.68		1,026.785.68

*) Крім того: 450 канад долярів, 1 амер. доляр, 41.670 карб. та 92.410 гривень.

*) В тому польська позичка виплачена польським фондом мп. 145.000.

Ярослав Колтунюк, скарбник.

З польського пекла в Галичині.

(Від власного кореспондента).

З останніх днів вибираю кілька образків для ілюстрації того пекла, в якім живе український нарід Галичини під польським пануваннєм.

„Свобода преси".

Польські власти позамикали всі українські часописи, виходить ще тільки „Вперед", орґан української соціяльно-демократичної партії.

Тай йому грозить смерть від польської поліції. А саме редакція „Вперед" дістала від президії Дирекції поліції у Львові письмо з 4. падолиста 1921, в якім грозиться „Впередови" **закриттем.** В сім письмі стоїть ось-що:

„Стверджено, що Шановна Редакція містить в останнім часі статті, яких цілю є тенденційне представленнє справи, зогидженне польської суспільности і тим самим викликанне ворожого настрою супроти неї в українського населення в східній Малопольщі.

„Крім того Шановна Редакція виступає дуже аґресивно супроти чинників польської адміністрації як цивільної так і військової.

„Доказом сього щоденні судові конфіскати окремих статтей за те, що вони мають знамена каригідного вчинку з § 65 а або § 300 карного закона.

„Тому Дирекція поліції звертає увагу й остерігає **останній раз,** що коли напрям часопису не підляже основній зміні, буде видане зарядженне по думці § 7 буква а закона 5. мая 1869, Вдз. ч. 66."

Те зарядженне, яким грозить „Впередови" Дирекція поліції, се — **закритте часопису.**

Чи довго ще „Вперед" поживе після сеї загрози, — побачимо.

* * *

Польські професори львівського університету проти автономії Галичини.

В львівськім університеті відбулася 5. падолиста нарада польських професорів, які ухвалили дуже острий протест проти надання автономії Галичині. В сім протесті ґоворить ся, що українське населенне Галичини, яке є змішане з польським, користає так само як польське з польської конституції. За те „всі наміри признання територіяльної автономії для Східної Галичини вважається за недопустимі і не придатні до дискусії і закладається проти сього як найторжественніший протест".

Львівські Поляки бодай щирійші від варшавських. Варшавські хотіли би знищити український нарід і спольщити український край через автономію, а львівські „просто з моста" кажуть, чого хотять.

* * *

Комуністичні збори в св. Юрі.

Я вже писав Вам, що польська поліція відкрила в однім з будинків св. Юра комуністичні збори.

Польське правительство і польська преса розтрубіли з сього приводу по цілім світі, ніби-то український нарід в Галичині так перенятий большевизмом, що навіть св. Юр дає приміщенне комуністичним зборам.

Боячися, що Найвисша Рада Мирової Конференції може усунути з української Галичини польську окупацію, польське правительство пускає в світ відомости про „большевизм" Українців.

А за аргумент постаралося само польське правительство дуже простим способом. Як доносить віденський „Український Прапор", між комуністаство свого аґента, який очеми мало польське правительвидно удавав великого большевика. Сей аґент предложив відбути збори в однім з будинків св. Юра і за великі гроші, які дістав очевидно від польської поліції, наймив на збори в тім будинку шкільну салю від сторожихи, яка собі числила, що саля в неділю, коли нема школи, нічого не станеться, а кілька тисяч марок їй пригодиться.

Так польське правительство через свого аґента устроїло комуністичні збори в св. Юрі, арештувало зібраних і тепер на сій основі кричить про „большевизм", який так опанував Українців, що дістався аж до св. Юра.

Польська безличність і безсоромність справді не має границь — так само, як польська держава.

* * *

Кількох випустять, а сотки замкнуть.

Дня 9. падолиста з слідчої вязниці у Львові випущено на волю голову тов-а „Просвіта" Івана Кивелюка, проф. Михайла Галущинського, редактора Михайла Струтинського, кандидата адвокатури Голінатого, студента Пеленського і студентку Демидчуківну. Слідство проти них ведеться далі.

Рівночасно з цілого краю приходять відомости про **нові численні арештування Українців.**

* * *

Польсько-чеський договір.

Польська преса нарікає на „хитрість" Чехів і каже, що Чехи не думають сповнити договору, який заключили з Польщею. Краківський „Час" пише, що не на те Чехи отворили український університет в Празі, щоб його за два тижні розвязати.

Бачите, що Поляків в очи коле!...

* * *

На Волині, Холмщині, Підляшу.

Такі самі переслідування, а то ще й лютійші, йдуть від польських властий на український нарід на тих землях Великої України, які правительство Української Народньої Республики договором в Варшаві і правительство Української Радянської Соціялістичної Республики договором в Ризі відступило в польську неволю.

Тільки проти переслідувань українського народу в Галичині протестує українське правительство Галичини перед державами антанти, перед Лігою Народів і перед цілим політичним світом, — то проти переслідувань українського народу на Волині, Холмщині, Підлашу нема навіть кому запротестувати перед політичним світом.

аНйвизший час, щоб українські діячі з тих земель, які живуть на еміґрації, утворили комітет, який виступив би перед політичним світом в обороні тих земель перед польськими катами.

Прага, 19. падолиста 1921.

Др. Михайло Лозинський.

Ленін про большевизм.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Четверті роковини панування большевиків у Росії і на Україні. Треба було це велике свято пошанувати в гідний спосіб. І отсе Ленін видрукував свою енцикліку в „Правді" і виголосив промову на зїзді політично-просвітних орґанізацій у Москві.

В обох сих енунціяціях підведені рахунки большевизму, зібрані плюси й мінуси дотеперішної діяльности червоних спасителів людства.

На думку Леніна в політиці большевики доконали великого діла. Царат, монархія, останки феодалізму, поділ людий на кляси, — все воно знесене і знищене раз на все.

Гніт релігійний, національний, поневолення жінки — не істнують...

(Тут Люнін мабуть сам собі не вірить. Забірають з хатів образи, церкви перемінюють на гостинниці, поневолюють Україну, і це називається волею. Ні, навіть Ленінови треба мати більше правдивости!)

Дальше він величається, що знесено велику земельну власність; що обшарник зник з поверхні великої російської землі.

І тут теж його радість передчасна. Большевизм до тої міри зруйнував видатність ріллі, що тепер збільшенне землі не творить господаря заможнійшим. Селянин має землю, але не має ні коня, ні плуга, ні навіть коси і серпа, — і що-ж йому із землі?

Щодо політики економічної, то Ленін признається, що на тім пункті большевизм потерпів 1921 року погром більший від Колчаківського, Денікінського і від погрому, який большевикам завдав був Пілсудський. Він признав, що відворот большевицький після економічної програної битви збувається безладно і тому каже, що „пролетарська держава мусить бути осторожною, запобігливою; мусить перетворитися в умілого господаря і в доброго купця-гуртівника, бо в інший спосіб дрібно-селянського краю не можна поставити на ноги. Іншогопереходу до комунізму в теперішню пору крім капіталістичного заходу нема."

Ясно сказане. Усі ті уступки на річ капіталізму й буржуазії, які тепер дають большевики в Росії, це на думку Леніна хвилева конечність, переходова стадія до комунізму, котрого він і його товариші всетаки не зрікаються. Роблять хвилеві уступки, щоб тільки остатись при власти; відпочати; підготовитись; грішми капіталістичних держав розбогатіти; добути харчі й амуніцію, а тоді почати свої „реформи" наново.

Осьякі горизонти відчиняє Ленін перед очима читаючого і думаючого Европейця.

Verax.

З ДНЯ.

Руді большевики.

В Празі, столиці Чехословаччини, виходить чеська большевицька ґазетка, яка називається „Руде Право", себто „Червоне Право".

По справедливосте слово „рудий" є не тільки чеське але й українське. От наприклад в пісні співається:

І дід рудий,
Баба руда,
Тато рудий,
Мама руда,
І я рудий,
Руду взяв,
Бом си руду
Сподобав.
Народилося маленьке
І тото було руденьке.

Або:

Ой ти рудий та поганий,
Поганого роду.

Або:

Ой ти, коте, рудьку,
Підтопи нам грубку.

І так далі.

Значить, що слово „рудий" є українське і є добре знане на Україні. Так пощо-ж большевикам зватися червоними, коли вони можуть зватись рудими? Се нагадає і народню пісню і дійсний вигляд большевиків, бо червоні з них з лиця лиш комісарі, а прочі бувають тільки руді з волося.

Ще каже українська народня пословиця „голий як руда миш", а звісно, що тепер ціла Росія голодна, гола і бога як руда миш, тож і тут се слово буде допановане.

Загалом ліпше казати: руде війско, рудий комісар, рудий інтернаціонал, рудий совєт, руді рублі, бо відразу все те якраз нагадує руду миш.

Повінь рудих рублів.

Большевицький уряд заявив французьким та англійським капіталістам, що признає їх довги в Росії, затягнені царями.

На се треба би тільки рудих рублів, що можна би ними загатити Руде (Червоне) море, яким переходив Мойсей. Тепер Ленін вже має надрукованих 6 тисяч біліонів (6,000,000,000,000) тих рудих рублів, але вони є між людьми, тож він мусить їх зібрати до державної каси, де вже є корець діяматів. Аби се осягнути, він видав наказ, що він 15. с. м. все в Росії буде за гроші, навіть ґазети. Бувало Ленін позволяв людям їздити безплатно зелізницями, трамваями, давав даром тикети до театрів, роздавав „фрі лонч", а тепер все те покасував і каже людям платити навіть за „фрі лонч" і за руді ґазети.

В той спосіб Ленін сподівається тисячі біліонів стягнути від народа і передати їх французьким і англійським капіталістам на давні царські довги.

Біда лише в тім, що ті руді рублі нічого не варта і не оплатиться їх перевіз.

„Самостійна радянська Україна".

Кажуть московські большевики, що як хотять Українці самостійної України, то треба їм таку назву дати. І все говорять і пишуть вони, що Україна під московськими комісарами є самостійною державою.

Все там робиться під командою Румуна Раковського, котрий є орудем московських комісарів, без відома, без волі і проти волі українського народу, але кажеться, що Україна є самостійна.

Телеграми з Москви доносять:

„Уряд Раковського ухвалив";

„Уряд Раковського видав наказ";

„Уряд Раковського зробив се і се".

Ніколи не чуємо, аби нарід України, наприклад через парлямент або збори, щонебудь рішив або перевів. Ні, все те робить пан комісар Раковський — під назвою „самостійної України".

Але власне тому нарід України бунтується проти сих наїзників і гонить їх зі своєї землі, бо пізнав їх блоферство і хоче бути самостійним але по свому, по народньому, а не по комісарськи.

„Самостійна радянська Україна", — а мова московська.

Недавно пан головний комісар Крісто Раковський обіздив деякі міста України і там до зібрань рудих комісарів і чиновників виголошував промови — в мові московській.

Ніби каже він, що Україна самостійна, але все іде по московськи як і ішло ще за царів. Найстарший комісар дає приклад прочим комісарам, яка то є самостійність, а саме, що там далі все по московськи як в якій московській губернії.

Україна має права на папері (і то не великі!) і обовязки на плечах, а позатим, як досі, то Україну мають у своїх кліщах московські комісари і чиновники, які не вступляться з України, поки їх нарід силою не викине.

СЛАВЯНСЬКИЙ ІНСТИТУТ В ПРАЗІ.

В Празі основано Славянський інститут по зразку свобідних університетів. Для орґанізації цего інститута вибрана комісія в складі д-ра Радля, Горака, Фішера і Архангельського. В інституті читаються лекції про історію Росії останнього періоду, про історію російської і всеславянської літератури про соціяльний рух на Славщині і про фільософію славянських народів. Лекції читати буде також П. Мілюков.

ДОПИСІ

СТ. ЛУІС, МО.

Звіт М. У. Н. К.

По смерти бл. п. Стефана Савіцького, який був секретарем Місцевого Українського Народного Комітету в нашій місцевости, кілька тутешних людий, а деякі і з провінції, котрі перше тут замешкували, зверталися до мене, яко до голови М. У. Н. К., о поясненне, чому то ніколи і нігде не було жадного звіту з діяльности згаданого комітету. Отже я низше підписаний, яко бувший голова згаданої висше організації, сею дорогою повідомляю інтересовані сторони, що були від часу до часу дописи щодо діяльности сего комітету, але щодо фінансового звіту то, бл. п. секретар, С. Савіцький, мимо моїх упімнень яко предсідателя, ніколи нічого в часописях не споминав, кажучи, що такі звіти відбувалися правильно що місяця на мітинґах. А що люди на зібрання не ходили, то і не знали, що робилося з їх грошем.

Аби оминути недовіре і вияснити справу інтересованим, я сею дорогою подаю публично цілий фінансовий звіт від заснованя М. У. Н. К. аж до кінця його істнования.

Сей звіт представляється так:

Всіх гроший було зібрано $801.57.

Розходи були такі:

На всенародний зїзд до Ню Йорку вислано було двох делегатів (С. Макара і М. Петровського) і кождому з них виплачено титулом коштів подорожі по $100. — Разом $200. Вислано на руки центр. У. Н. К. в Ню Йорку $343. Дня 23. лютого с. р. вислано українським воякам у Німецькім Яблоннім $151.40. Того-ж дня вислано на адресу Укр. Горож. Комітету у Львові для українських інвалідів $51. До Земельного Банку Гіпотечного у Львові вислано на „Рідну Школу" $26. За телеґрами до Вашінгтону і Ню Йорку та за каблеґрами до Лондону на конференцію і до Ради Амбасадорів в Парижі заплачено $25. Почта 84 цнт. — Разом $797.44.

Отже з цілого маєтку М. У. Н. К. лишилося ще в касі на случай якоїсь потреби народної оборони $4.13.

М. Петровський,
бувший предс. У. Н. К. в Ст. Луіс, Мо.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

Сотник Галицької Армії, особисто знайомий редакції віденського тижневика „Український Прапор", який 7. падолиста с. р. приїхав з України до Відня, дав редакції сеї ґазети такі інформації:

Тепер на Україні мало хліба, бо большевики все вивозять у Московщину. В містах страшна дорожнеча, а заробітків нема. Люде голодують. Майже всі спекулюють — чим хто може, не зважаючи на кари. Крадіжи й розбої на порядку. Більшевики не допускають з сіл до міст хліба, аби з місць вивозити його просто в Московщину. Нелад у них притім великий, хоч на всіх перехрестях стоїть сторожа. Перекупити її можна — в натурі або грішми. Заставлені ними дороги називають селяне „розбійничий шлях", минають їх і їдуть степами. В місті можнавже свобідно продавати.

Влада в Одесі в руках чужих, Жидів і Москалів, насланих з російського центра. Українці на низьких становищах, але їх страшенно нищать — масовими розстрілами, як прим. у серпні й вересні с. р. Розстріли йдуть також на провінції — студентів, учителів, селян, робітників, переважно „за Петлюрівщину". Хто говорить по українськи, може бути посуджений „за Петлюрівщину". Галичан винищили багато. В Київщині, на Полтавщині та на Поділлю українізація виборола собі ліпше становище. Там є й Українці при владі. Церква відлучена від держави й се дає можність українізації (навіть в Одесі є кілька зукраїнізованих церков). І проповіди і відправи ведуться по українськи, чисто народньою — не церковнославянською мовою. З сіл гонять кацапських батюшок. Церковний собор, що відбувся в маю в Київі, має бути предтечою всеукраїнського собора з ідеєю автокефалії самостійної української церкви. Москалі дуже проти того, особливо московський патріярх Тихон, а попирають українську церкву патріярхи грузинський і царгородський, які мають висвячувати українського патріярха.

Школи в глибині України зукраїнізовані елементарно. На полудневих окраїнах гірше. В Одесі було коло 30 українських шкіл, тепер їх зредукували до 4. Учителям не платять або смішно мало (з місячної платні не можна вижити день, бо платять 3 до 4.000, старшим до 9.000, (а 1 ф. хліба коштує 4.000 р.). Дітям уже не дають в школах харчів і вони перестають ходити, бо не можуть голодні сидіти в школі. Підручників і шкільних приладів нема. В цілім краю школи перед цілковитою руїною. Учителі по можности втікають, куди очи несуть. Середніх шкіл нема. Т. зв. висший тип шкіл — на папері. Неграмотність росте, хоч ...а бореться з нею паперовими указами.

Преса в Одесі виключно російська, „Известия-Вісти" тільки заголовок мають утраквістичний. Всюди таксамо, з виїмком Київа й Харкова. Інформації всі з Москви.

В урядах дух протиукраїнський, хіба що десь вкрутився який „У. К. П-іст." Як був в Одесі Шумський, то нові назви вулиць мали на горі надписі українські, а на долі російські. Тепер навпаки. Вигляд міста російський. Кождий боїться показати, що він Українець.

Розвал транспорту не маліє, тільки більшає. Скрізь настрій населення проти більшевицької влади, яка держиться тільки терором. Населенне вірить, що влада більшевицька не вдержиться. Українське населенне змагає до своєї державности, розуміють її вагу навіть жінки й діти. Всі бажають відлучення від Росії. Сей дух просякає навіть ряди більшевиків партійних так, що центр наказав частку партії, щоб викинути самостійницькі елементи з К. П. б. У. Викинено місцями 40 до 60% по донесенню біль. преси з кінця жовтня с. р.

Села живуть під великим гнетом, вони вже розграблені. До „комбедів" не хочуть приступати навіть убогі. На загал більшевицькі ідеї села не зачіпили, з виїмком проступних елементів у „комбедах".

Враженне з Вел. України одно: українська держава буде і то незабаром, бо се однодушне бажанне всіх, навіть чужинців, що живуть на Україні. Організаційні державно-творчі сили бодай у мініятурній скількости повинні бути приготовані й вишколені за кордоном.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ ЗЇЗД У ЛЬВОВІ.

Дня 22. і 23. грудня 1921 р. відбудеться у Львові „Всеукраїнський Жіночий Зїзд".

Програма Зїзду така:

Перший день, рано: 1) Відкритте Зїзду. 2) Вибір Президії. 3) Привіти. 4) Реферат: Жінка в громадянському життю. — Пополудні: 5) Орґанізація роботи на будуче. 6) Перегляд дотеперішньої діяльности українського жіноцтва. — Вечером святочна академія в честь Наталії Кобринської. Опісля товариські сходини учасниць Зїзду.

Другий день: 7) Реферат: Жінка і виховання. 8) Жіноча преса і видавництва. 9) Внесенне й евентуалія: 10) Закритте Зїзду. — Вечером театральна вистава.

За комітет Всеукраїнського жіночого Зїзду:
Константина Малицька,
Ольга Коренцева.

РОКОВИНИ ПАСТЕРА І ВИСТАВА В СТРАСБУРГУ.

—o—

В 1922-ім році припадають столітні роковини уродин Люї Пастера, знаменитого французького химіка, котрий перший дослідив і відкрив причину хороб, а саме, що причиною тою є малесенькі, для голого ока незримі, живі зародки в людськім орґанізмі, так звані мікроби. Та відкриття важають одним з найбільших здобутків людського ума й епохальним поступом в історії людства, так як щойно воно дало лікарській науці можливість раціонального поборювання і вилічування хороб. Для пошанованя памяти Пастера Парижський науковий інститут його імени має влаштувати в Страсбурґу (столичне місто Алзації) міжнародну виставу социяльної ґиґієни. Вистава буде відкрита в слідуючім році після неї має залишитися в Срасбурґу посійний Музей здоровля, де-б лікарі, санітарні орґанізації та громадські діячі могли познакомитись з способами поборювання недуг та здобутками громадської ґиґієни в різних країнах світу.

Т. ГРЕЙНЮК-КРАВЗ.

ОСТАННІ СЛЬОЗИ.

(Спомини з тюремного життя під московським караулом за пановання советів).

(1)

Було се в 1918 році, в Ніжинській повітовій тюрмі.

Все стогнало, бо тільки трох забрали большевики на розстріл. Був ранок. Сиділи і сумували. Задзвонив дзвінок на дванайцяту, закричав коритарний: „На абед", загреміли засови й замки пятнайцяти камер нашого коритара, відчинились наші двері і двох з нашої вийшли на коритар, щоб взяти посуду і разом з другими пійти по обід. Брязкали мідною кремінальною посудою, спускаючись сходами наділ.

Се зразу дуже нас бентежило, але в міру того, як вони відходили, нам ставало якось лекше.

„Що то нам сьогодні дадуть на обід?" — запитав мій товариш Сердюк, що сидів коло мене. Бйв він селянин і сидів за „контрреволюцію". Може декому се видасться дивним, бо він був з бідного селянства, але нам се дивним не було.

Я зразу не звернув уваги, але по хвилі пригадав собі, що се-ж Великдень і відповів: „А чого властнитво ви хотілиб?" Він глянув на мене і мовчки став ходити по асфальтовій підлозі. Наш товариш по камері, добродій Степаненко, впялився очима в крати і мовчав. Він був „свіжим". Нині ранenько його схопили і просто в кримінал. По довшій хвилі відійшов від вікна і запитав сухим голосом:

„А як приносять передачі, то чи передають їх?"

— „Вони то їх приймають завше, але ми їх ніколи не дістаємо" — відповів Сердюк, а помовчавши хвилю, додав: „А може вони сьогодня здуріють і передадуть бодай половину". — Закінчуечи свої слова, він підійшов до отвору в дверях, який ми звали „вочком" і почав дивитись на коритар. Степаненко почав знов: „Як тільки мене гнали в сі прокляті мури, то люди вже стояли і чекали, поки будуть приймати передачі".

Він замовк і на хвилю здавалось, що все в казні завмерло.

По других камерах видно так само було. Біль спискав груди, бо дзвін якоїсь недалекої церкви гудів, немовби голосив: „Сьогодня — Христос — Воскрес — Дехто воскресне із вас — Потерпіть".

Наднесли обід і криком, звоном посуди, замків та засовів оглушили благовість дзвона. Думка, що за мурами є якісь люди, не хотіла вилізти з голови. Внесли обід. — Не їли, бо не можна було їсти. На тисячу чоловік пять відер капусти в переварeній воді, помащеній звичайним машинним олійом. Не їли, бо тяжко було її їсти в той день... І знов було чути, як гудів дзвін, не гудів, а стогнав, відсилаючи свій сум попід хмари.

„Передач таки не буде", — підтвердив Сердюк, не відходячи від „вовчка". Двох, що ходило за обідом, лиш стиснуло кулаки, вони побували на дворі і бачили товпу людей коло брами і знали, що вони прийшли з повними кошиками в руках. Степаненко присівши на причі, плакав. І жаль було його, бо знали ми як прожив він більшу частину свого життя в біді і тепер лишивши двох сиріт на улиці, примушений був сидіти за кратами.

Їсти все таки хотілось. Голод починав мучити. Один з тих, що ходив по обід, встав з причі і заговорив: „Колиб як переказати за браму, щоб люди не ждали, бо все одно, хоч вони й беруть передачі, то нам їх не передадуть". Він замовк і сів. В коритарі чути якісь кроки. Кроки спинились.

„Мабуть знов якийсь новий", — заговорив хтось за мною. Але хід знов почувся і в міру того, як відходив в глибину коритара, затихав. Аж десь в кутку загремів замок, гримнув засов, забрязкали ключі і все стихло.

„Колиб ще зо двох до нас привели", — заговорив Сердюк.

„Досить цікаве ваше бажанне", — сказав дивлячись то на мене то на Сердюка Степаненко.

„Даруйте, панове! я... я хотів сказати инше"... і подумавши трохи додав: „Я хотів сказати, щоб перевели". Він на хвилю замовк і трясучись, почав знову: „Хиба в отсих проклятих мурах не зробишся дикуном... отсі крати скоро передадуть свою ржу і на розум і на душу". І підійшовши до вдерий, став дивитись у „вовчок", а ноги його почали трястись.

„Лишіть! Доволі, приятелю!" — підходячи до Сердюка, з розвагою в голосі проговорив Степаненко. Але Сердюк не звертав на се уваги і далі стояв дивлячись у „вовчок" і трясся цілим тілом.

Я підійшов до нього. Він плакав. Я взяв його під руку і попросив лягти. Він послухав і спокійно ліг на причі, але плакати не перестав. Тиша і сум запанували в нашій камері. Здавалось, що навіть коритарний надзиратель на сьогодня втратив свої люкції про „комуністичний рай".

На коритарі почулись кроки, вартовий затарабанив ключами, гаркнув засов, тихо і безшумно відчинились двері і ми почули: 1, 2, 3, 4, 5. Се був старший надзиратель, який робив повірку. Перерахував і почав виходити. Знов грякнув засов і задзвонила вязанка ключів. Пішли до слідуючої камери. Лінивий вартовий лінувався відчинити кожну камеру і переконував надзирателя, що все в порядку, але акуратний надзиратель уступити не хотів. „Таваріщ надзіратель, сьо в порядку. Ненадо о, — Єй Боґу, ето всьо — Вот в офтой камере только адін. Не стоїт, Єй Боґу, не стоїт". Але той не уступав: Отвирай двері, а коли в камері було до 10 чоловік, вартовий велів всім ставать в два ряди, кричав „смірно!", а тоді товариш рахував, записував і як всі стояли по козацьки, вдоволений ивходив. Побував і в нас. Пішов. Пішли й наші по кипяток (звичайна горяча вода, яку давали пити замість кави чи чаю). Принесли. Кипяток і по 1/8 фунта хліба. Пійшли. Надходила ніч. До на в камеру і справді прибуло ще двох. Оден „свіжий" — себто ітілько що схоплений на улиці, а другий переведений з третього коритара. Було сумно. Хотілось їсти. Однак повалавшись, позасипали.

Ранок. Дзвінок. Той самий рижий надзиратель зі своєю точностю. Пішли по тойсамий кипяток. Принесли й поставили. Хліба знов не було. З коритара донеслось, що аж о 10 год. дадуть хліб. „А колі пекарні не випеклі, то вераятно не будеть" — говорив вартовий.

Почулись кроки і спинились коло наших дверий.

„Степаненко, Сердюк, Гнатенко, Ляшенко! собірайтесь і будьте ґатові" — прокричав коритарний і пішов до других дверий. Вдягались. Знали, що в трибунал, або до слідчого, щоб трохи поглузував, зняв анкету і знов в кримінал.

Знали це тому, бо як викликали до обіда, то се значить іти в якусь установу для анкети, а як після обіду, то не значило, що будуть розстрілювати. Тепер викликали з рана і тому кождий вдягався спокійно, стараючись лише пригадати 60 точок анкети. Анкета се ціла юридична історія — і вкупі з тим практична річ для того, щоб скорше розстріляти чи зарізати людину. 60 питань і 60 раз сю анкету списують. Хай тільки в однім з питань допитуемий помилиться, вже йому кінець.

„Як вийдете за браму то передайте людям, щоби не стояли з тими передачами, бо так чи інакше вони до нас не попадуть" — говорив оден з нових в нашій камері.

Кисляк, що вчора над вечір був схоплений і вкинутий до нас, хотів було запротестувати, але товариш, що з ним прийшов в нашу камеру, зразу помітив се і звернувся до Кисляка: „Видно що ви ще тюрми не знаєте,..: тут голубе бють і плакати недають". В той момент відчинились двері і ті, що були викликані, вийшли.

За яку хвилю Кисляка і його товариша забрали на роботу. Мене випускати на двір боялись, бо чомусь були переконані, що я втічу, хоч я отсе вже в четверте сидів, і ні разу не тікав, але чекав, поки мене хтось ззаграниці не виручить або повстанці не визволять.

Я лишився сам. В голові починають проноситись картини: одні залізні двері, другі, треті, брама, прихожа, знов брама подвірна(еще брама, а там товпа: жінки, діти, батьки, матері, сестри, брати; діди й накінець старенькі баби, що прийшли подивитись ‚як онук їх сидить за „червоними кратами" і голодний мов звір, — а тут всі вони в руках тримають кошики.

Брязкіт замка і ключів та стук засова переривають нитку думок. Відчиняються двері і в камеру входить троє людий.

„Доброго здоровля!" — витає старенький дідок.

— „Дай Боже!" — підіймаючись, відповів я, розглядаючи діда.

„Самі?"

— „Поки що сам. А ви звідки?"

„З Полтавщини", — відповідає старенький, оглядаючи причі і стіни камери, а сльози так і тиснуться йому до очей.

„А ви звідки?"...

— „Я зі Львова".

„А сей з Городенки", — додає дід, показуючи на свого товариша, що з ним прийшов.

Пішла отверта розмова. Всі знали про себе, що нема їм чого боятись, бо всі вони Українці. В кремiналах взагалі сидять в більшости Українці. Не було чого ховатись, бо тільки в кримінапі Українцям вільно поплакати над своїм безталанням та вимріювати волю. На Божому світі нема нічого більше, як оден лиш гніт і його наслідки.

Дідусь сумує і сльози котяться по його сивій бороді.

„Не плачте дідусю! Якось воно буде!" — заспокоював Галичанин, але се видно ще більше піддало болю дідусеви.

— „О Боже Милостивий", — ломав руки старий, — „За що я тут? За що?" — З його старих очий річкою текли сльози. Сивий може 70-літний дідусь говорив: „Панщину помятаю, а битий не був. Господи, прости мені! може я несвідомо грішив перед Тобою, — але Ти знаєш — я навіть в своїм життю тварини не обидив". Старий плакав, піднімався з причі, ломив руки і знов падав на причу.

Плакав старий за дітьми, яких „товарищі" побили в чрезвичайці, а тепер останню 15-літню онуку знасилували і вбили.

„Кати, кати!" — стогнав старий, — „Мою останню втіху!" — і сльози задушили слова. Застогнав дід.

Ми сиділи тихо, засумовані. Мовчали, щоб не збільшити його мук. Ми знали, що помучиться він, виллє зі старечих очей може останні сльози і буде ходити на анкету та пригадувати, що робив він з самих молодих літ, а далі привикне і буде чекати, поки після обіду „вістун вірної" не запропонує йому збиратьса на вічний покій.

Але старий застогнав, піднявся з причі, почав ходити по камері, але зробивши кілька кроків, знесилений знову ляг. Ляг і застогнав. Схопився рукою коло серця, скрикнув, посинів, затрясся і Богу душу віддав. Галичанин став ґукати в „вовчик" на коридорного.

А за вікном чути було як плакали дзвони. Плач дзвонів йшов десь далеко-далеко, у височінь, де зливався в одну хмару і цілою хмарою завис над кріміналом. На дворі робилось тепло, з хмари полився дощ. Ні, не дощ, а сльози невільників людей іщли дощем, очищали гріхи людства та змивали кров помордованих людей.

Кати! Кати! — стогнало все, і тюрма, і дзвони, і хмари. Ми дивились, як жовтіло тіло старого. За хвилю увійшов червоноарзеець, коридорний, вартовий і двох Хінців з носилками. Забрали похолоднівше тіло старого і понесли. Пригноблені смертю, сиділи ми тихо. Видно було, як в кожного билося серце і біль душі виступав на лиці.

(Конець буде).

ДОПИСІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

ТОРЖЕСТВЕННЕ ПРИВИТАННЕ МИТРОПОЛИТА АНДРІЯ ШЕПТИЦЬКОГО

в неділю дня 20 падолиста с. р. в Филаделфії, Па.

Сірий, осінний поранок. Цілу ніч лив дощ неначе з ведра, а вохкий холод перемав аж до кости. Та мимо того, як тільки засіріло, перед катедральним храмом стали збиратись громади людий. А храм святочно пристроений. Цілий фронт катедри, неначе українські широкі лани з золотоколосим збіжем, филює і шелестить за кождим подувом вітру: він весь прикрашений синьо-жовтими прапорами. Неначе червоні маки яснікоть поміж жовтими і голубими красками американські прапори, емблем нашої прибраної вітчини, яка нас пригорнула до себе, коли лютий ворог вигнав нас із рідні. Над дверима катедри з електричних кольорових лямпок ясніе напись: „Витай Нам!"

Та не тільки катедральний храм пишається святочним пристроеннем. По сей і по той бік храму далеко з домів мають українські прапори.

Само небо, неначе задивившись на святочний настрій, перестало сипати дощем. Важкі хмари то тут то там переривались. Пояснійшало, звеселіло.

І що се за свято, що за празник нині у Филаделфії?

Велике, небудение свято. Се филаделфійська громада витае поміж собою великого і дорогого Гостя, свого провідника і народнього мученика, князя своєї церкви, Митрополита. Се сини народу мученика, вигнаного як і вони всі, злиднями і горем, скитальця-прошака милостині але не для себе самого, тільки для сих, що остались дальше і гинуть в пеклі на землі, в яке перемінили Ляхи нашу нещасну вітчину.

З громадок по коготкім часі повстала одна велика, непроглядна громада. На лицях всіх святочний спокій і повага. Не чути галасів ні криків, які так нерозлучно звязані з поняттем великого зібрання людей. І воно не могло інакше бути, бо се свято не поверховне, але свято відчуте всіми струнами серця і душі.

За любов і серце народ вийшов цілим серцем на зустріч достойному гостеви.

Став формуватися похід. Замаяли синьо-жовті прапори і коло кождого з них ставали рядами сі, яких сей прапор кликав, так: Тов. імени епископа Ортинського, Братство св. Володимира, Українська Громада з Найставн, Січ з Найставн, Бр. св. Михаїла з Кемден, Надніпрянський Сокіл, Товариство Любов, Товариство Згода, Сестрицтво Непорочного Зачаття, Брацтво Серця Христового, а позаду парохіяни з церковними хоругвами. Довгі довгі ряди стояли спокійно і ждали на прочих. І ось зза рога улиці понеслися звуки банди. Ще хвилина і під великим американським і українським прапором вийшли зза угла улиці машируючі в ширину цілої улиці бронзові ряди уніформованих ветеранів з американської армії, що боролись на полях Франції в американській армії за ідею світової демократії і братерства і рівности всіх народів. За ветеранами, уставлені таксамо в двайцятки ішли ряди українських дівчат, Січовичок. Се дівочі Січи з Филаделфії. А дальше за ними мужеські Січи. Всі Січовики з широкими синьо-жовтими лентами через груди. Спокійно і рівно, одностайним кроком, занявши всю ширину улиці, маш257ирують. Аж сонце всміхнулось до них зза роздертої опони хмари. Вони станули на чолі походу. Під звуками орхестри похід рушив улицею Френклин до Спринг Гарден, а відтам звернув на Сему, до Сиротинця, щоб відтам з почестю відпровадити гостя до катедри. В поході несено численні таблиці з написями в англійській мові, як приміром: „Слава Нашому Гостеви", — „Слава Нашому Народньому Вождови". — „Українці витають Свого Митрополита", — Витай, Опікуне 100.000 военних Сиріт" і т. п.

Похід робив імпонуюче і зворушуюче враження. Довжиною заняв около три блаки а повагою, святочними настроєм і порядком та здисціплінованнем здивував навіть самих представників поліції, які з обовязку все мусять являтись при кождій подібній нагоді, щоб наглядати за ладом. Поліція не мала що робити і не мала найменьшої нагоди інервеновати. Лад і порядок взірцевий під кождим оглядом, як вчасі походу так і часі Богослуження в церкві удержували наші Січовики і ветерани.

І видно, що радість і празник Українців Филаделфії поділяли й інші народности. Видно що імя митрополита вже знане по цілому світу, бо коли похід переходив улицями, Американці, а навіть Жиди, вибігали зі своїх домів на стрічу походови і маяли американськими прапорами, віддаючи в сей спосіб поклін нашому народньому і церковному князеви.

Похід задержався перед Сиротинцем. Вийшов владика, спираючись о полицю. Всіх голови поклонились до долу. А Він окружений сирітками, святочно прибраними в білі строї, та супроводжений монахинями, під звуки американського національного гимну перейшов пішки сю недалеку віддаль, яка ділить Сиротинець від катедри.

Перед входом до катедри повитав митрополита-українським звичаєм, підносячи на підносі хліб і сіль, д. Е. Якубович іменем филаделфійської громади, „Провидіння" та іменем цілої американської України, сими словами:

„Ваша Ексцеленціє: —

„Вся українська іміґрація в Злучених Державах з найбільшою нетерпеливостю вижидала приїзду Вашої Ексцеленції, як вижидає спалена сонцем трава холодної роси. Ми всі числили дні і хвилини, коли настане для нас ся найщасливійша в життю година, що будемо могти побачити поміж собою того, хто за весь нарід терпів, хто болі і страдання всего народу взяв у свої груди.

„І нині нема тут між нами ні одного Українця, щоб не забилося в його груди серце з утіхи, що бачимо і витаємо поміж собою Вашу Ексцеленцію, нашого найбільшого Достойника, нашого народнього Мученика, нашого Защитника і нашого улюбленного Батька.

„Дорогий наш Гостю: —

„В імени тутешньої нашої української іміґрації у сій прибраній вітчині, далеко від нашої незабутньої рідної землиці, далеко від сих наших любих і рідних, припала мені ся велика честь, привитати Вашу Ексцеленцію старинними українським звичаєм: хлібом і сілю. Ми всі благаємо Всевишнього, щоб Ваша Ексцеленція прожили ще многі літа для добра нашої Церкви і Українського Народу.

„Просимо Вашу Ексцеленцію тут на чужині о Архієрейське благословенне".

Митрополит приняв поданий йому на підносі хліб і сіль та увійшов в церков. Там у входових дверях повитав гостя парох, о. Кінаш сими словами:

„Ваша Ексцеленціє, Високопреосвященний Архієрею, Многострадальний Владико наш!

„З великою нетерпеливостю довго очікували ми приїзду Вашої Ексцеленції, але таки діждалися сеї радісної хвилі. Численна филаделфійська громада, йдучи за поривом свого серця, зібралася в отсій святині, щоби побачити Гостя-Мученика з рідного краю; щоби почути слово потіхи і розради від свого Батька-Владики; щоби заявити свою глубоку почесть; за посвяту, за муки, за терпіння, перенесені за вірність до своєї Церкви та за любов до свого рідного народа.

„Яко парох тутешньої церкви, витаю Ваше Високо-преосвященство, від себе і від своїх парохіян; складаю Вашій Ексцеленції глибокій поклін, а яко найвисшій Власти Духовній передаю ключі від Церкви".

Принявши ключ, митрополит увійшов в катедральний храм і засів на престолі. Зачалася Служба Божа, до якої станули оо.: Сембратович, Симко і Кузьмак. Вчасі Служби Божої співав прегарно місцівий хор під вмілою батугою д. Коцюбинського, місцевого дяко-учителя.

В церкві виголосив привітну проповідь о. М. Кінаш, який говорив:

„Дорогі Браття і Сестри. Якраз одинайцять літ минає, як филаделфійські парохіяни в тійсамій церкві витали яко гостя з краю Високопреосвященого митрополита нашого; якраз одинайцять літ минає, як ви були свідками торжественного посвячування сеї катедри через Їх Ексцеленцію. Ще є між вами богато парохіян з тих часів, і всім їм ще стоять у памяти чарівні спомини тої гостини з 1910. року.

„Та тоді витали ви Дорого Гостя у великій радости. Тоді филаделфійські Українці мали свого Владику, Преосвященого Кир Сотера. Тоді в нашім рідним краю був спокій. Тоді наше народне життє плило широким руслом. Тоді ви тішились, бачучи зза моря, як ваші рідні з кождим днем добивалися свого права і прямо переганялися в патріотизмі і завзяттю. І тоді то до тої веселости вашої, прибула ще одна радість: гостина Князя нашої Церкви. Гостина усіми своїми любленого, а чужими шанованого Ексцеленції Митрополита Андрія.

„Тому одинайцять літ, при торжественнім витанню Найдорозшого Гостя нашого ані найменьша хмарка смутку не затемнювала тої всенародньої радости, а як кому з присутних тоді заблисла слеза в оці, то се були слези несподіваної радости. Тоді радість була загальна, бо тоді тішились усі парохіяни; тішився господар парохії, нині вже покійний Владика; тішився і Достойний Гість, Їх Преосвященство Митрополит. Нині по одинайцяти літах — страшних роках, в тійсамій церкві витаємо опять тогосамого Гостя Дорогого, тогосамого Князя Церкви, тогосамого Великого Сина України, тогосамого Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея Шептицького. Але — Боже милий — яка ріжниця тоді а тепер! Яка ріжниця між першим витанням і другим! Яка ріжниця між першогою гостиною і другою!

„І нині здвиг народа, і нині тісамі люди, бо свої рідні. Тай церков тасама і той сам Достойний Гість, та що-ж з того — Дорогі Браття — коли радість не тасама. Не тасама, бо вже не така чиста, бо зі смутком перемішана. Радість... а в серцю біль; святочний настрій... а в очах слызи. Люди тісамі, але за смутком світа не бачать, бо в рідним краю руїна, не воля. Церков тасама, але осиротіла. Катедра без Владики. Епископський престол, пять літ в жалобі. Тай Гість наш Дорогий тойсамий особою, але — гляньте Браття — яка зміна! Літ тому одинайцять, коли перший раз відвідували своїх за морем, були в самій розцвіті віку, в самій силі, а нині? Нині приходять до нас вже з сивим волосом на голові: приходять яко старець прибитий важкою журбою, знеможений горем, зломаний злиднями. Не так може тими злиднями, які перетерпіли в лютій неволі, в холодних тюрмах у Києві, в Нижнім Новгороді, в Курску, в Суздалі, та Ярославлі, як радше зломані тою журою, від якої болїе серце Владики над терпіннями і мукою свого рідного Народу, своєї рідної Церкви.

„Коли по трилітній російській неволі вертався наш Дорогий Владика на рідну землю, то вертав в тій надії, що аж тепер вже воскресне свобідна Україна. А тимчасом сталось таке, що по російській неволі наступила сто раз гірша неволя, бо польська кормига. Там в царській неволі стояв на варті під дверми Владики російський караул, а на рідній землі пильнували хату Владики польські шандарі. Пильнували, щоби — борони Боже — діти не пійшли на пораду до свого Батька...

„І зібрались визначні мужі українського народу з львівської інтелігенції, і крадькома під ослоною ночі перекрались крізь польську варту до св. Юра, і прийшли до Владики свого і кажуть: Батьку, ратуйте нас, бо загибаєм! Ворог нас переслідує, жити нам не дають, тай голод доскулює...

„А Владика поглянув слезавими очима на делеґацію, тай каже: Не поможу я Вам — дітоньки мої — на переслідуванне, не поможу. Самі Ви бачите, що й мене переслідують, а з голодом треба боротись. Беріть Ви на себе старих, а ми Владики візьмемо діти, бо в дітях вся будучність і надія наша.

„І за порадою Митрополита заложили Горожанський Комітет для ратовання старих, а дітьми-сиротами заопікувалися всі три Владики, заложивши епархіяльні Сиротинці під проводом Сестер Василіянок.

„Та вкоротці вичерпались усі фонди і не було чим годувати сиріт. Тоді наш Владика закликає до себе провідників народніх і каже: Браття мої! Не дамо ради. Наш нарід в недостатках, жертви від заморських братів щораз скупійші — бо й там не гаразди — а сироти їсти плачуть. Все пхається до мене, а я нині такийсамий бідний як котрийнебудь з Вас. Нема ради! Довго, довго я думав, передумувати, якби то лихови зарадити, і бачу... бачу, що треба брати палицю в руки, та йти між чужих за проженим хлібом. На старости літ... треба мені йти на жебри. А комітетовим закрутилися слези в очах, що їх Батько-Митрополит, обезсилений по таких злиднях старець, з любови до свого народа хоче брати жебрачий костур в руки і йти, йти за хлібом для сиріт... Та не могли стримати, бо бачили, що нема іншої ради. І пійшо в світ наш Владика; пійшов просити хліба для сиріт, для дітий свого рідного народа...

„Чи чуєте браття?... Наш Митрополит, Князь нашої Церкви, ходить за прошеним хлібом. Для кого? Для сиріт повоєнних, для тисячок голодних дітий. А тепер питаюся вас: Чи може бути більша любов до свого народа як любов нашого Владики? Хто більший патріот?! Чи той, що дасть доляра, два, на голодних і на тім конець; чи той, що товчеться по світі; терпить невигоду, тут і там почує гірке слово, а йде за жертвами для своїх і спасає від голодової смерти тисячі дітий?...

„Як гомін по лісі понеслась звістка мила, що йде батько наш; і радість у серденьку всякому зацвила, і вийшла на зустріч...

Певно ідучи з далекої дороги,
Хдомо утомився і примучив ноги?
Не змучив Він ноги, ходом не втомив-[ся,
А вчуєте, браття, чого зажурився:

промовляє до нас Владика, а чи знаєте ви, як там бідують ваші рідні? А чи чуєте ви той плач нещасних з рідних сторін? А чи знаєте ви кілько ваших братів примирає з голоду на чужині? Де в Росії, де у Відні, де в Чехах, де в Німеччині, де у Франції, а навіть і Египті та Японії? В рідним краю руїна, в рідним краю злидні, в рідним краю голод... а ви... ви... тут... в добрі... на вольній землі... провадите свари між собою?!

„Осьтак промовляє до Вас Владика, а ми зі сорому не сміємо Йому в очі глянути. Велика наша провина, великий гріх наш, але Батько простить і помилує, лиш закиньмо свари, подаймо собі руки і ратуймо Вітчину! Потішмо нашого Батька-Владику, покиньмо вже раз братню незгоду — крамолу і скажім:

Будемо, Батьку наш, будемо
Держатися святої справи,
Для Вітчини, для Волі, для Слави,
Для здійснення великих снів
Наших замучених батьків
Посвятимо всі наш ісили,
Аж до сконання, до могили...

А тоді, тоді доперва утішиться наш Владика; утішиться, як побачить, що филаделфійська громада ціла в церкві зеднала-ся.

„Ваша Ексцеленціє! Вже сім літ працюю в Филаделфії у винограді Христовім. За той час мав я нагоду пізнати тутешних парохіян, і з радостю мушу признати, що Филаделфія, коли ходило о жертви на рідний край, на вдови, на сироти, все була приміром для всіх парохій в Злучених Державах. А коли рознеслася вість, що Ваше Преосвященство мають загостити і до Филаделфії, то всі тутешні парохіяни з великою нетерпеливостю очікували тої щасливої хвилі, коли вже будуть могти привитати так достойного Гостя.

„Тож днесь, витаємо Вас Владико і Батьку наш! Витаємо і Богу Найвисшому дякуємо, що бачимо Князя нашої Церкви живим і здоровим перед нами. Нині ми чуємось щасливі і не покидаємо надії, що ще дожиємо тої радісної хвилі, коли наче Мойсей випровадите свій нарід з ворожої неволі, „на тихі води, на ясні зорі". Усу а усі, клонимо свої голови перед Вами, Князю Церкви, цілуємо Ваші святительські руки і просимо о благословенство".

Тут Митрополит з трону поблагословив нарід.

При кінці Служби Божої виголосив проповідь-науку до народа сам митрополит. Ми тут можемо ограничитися тільки на переданне думок сеї майже півтора-годинної проповіди.

Митрополит з самого початку передав присутним привіт від давленої вітчини; привіт від тих чорних могил, в яких сплять сі, що в обороні Вітчини положили свої буйні голови; привіт від сих, що караються по тюрмах і вязницях; привіт і щиру подяку від десяток тисяч сиріт, які осталися в нашім рідним краю і яких живити помагає американська Україна. Митрополит заявив, що по захоронках найшло приміщенне всего тільки 2,000 сиріт; без захисту і без ніякої підпори є все ще найменьше 20,000 сиріт. І щоб дістати для них поміч, митрополит пійшов поміж люди, у далекий світ.

Опісля казав, що довголітня війна спричинила, що Українці набули много а много досвідів, яких не мали перед війною і які були власне причиною, що спроба будовання української держави не повелася. А сі досвіди, яких набули там, дивним дивом є ліком на сі недомагання, які є тут, на американській Україні. І тут митрополит перейшов на справу іменовання для американської України епископа. Заявив, що сю справу вирішує Рим. За час свого кількатижневого побуту в Америці, митрополит буде старатись заступити американським Українцям місце епископа.

Дальшим предметом проповіди Митрополита була наука і напоминанне, щоб американські Українці в першій мірі працювали над захованне своєї **традиції**. За кілька десяток літ нас тут не стане. Наші внуки і правнуки не будуть вже знати говорити нашою мовою. Нехай отже вони тямлять; нехай поміж ними не затрачується традиція, відки вони походять, чиїх вони батьків діти. Захованне і стереженне передань се найціннійший і найсвятійший скарб католицької церкви; се такамо мусить бути найціннійшим скарбом цілого народу. І власне сего нам не ставало; се загубило нас в хвилину будовання нашої державности, що ми не вміли заховати се, що було добре, а тільки в дечім змінити і примінити, а не все відразу валити і руйнувати. Бо всяка держава мусить будоватися на сім, що нам передали батьки.

Другою річию, якої не ставало там і якої тут не стає, другим нашим народнім великим гріхом було: брак якогось осередка, брак **авторитету**. І тільки в перевернений голові може поміститись і зродитись гадка, що на перевороті можна щось будувати. Єдностю і пошанованнем власти та авторитету будуться держави і сим вони сильні. Де сего нема, найсильнійша держава мусить завалитись. І се було нашим другим великим блудом, але і другим великим досвідом, якого нас навчила історія кількох послідніх літ. Сей блуд таксамо ярко виступає і серед американських Українців і митрополит напоминав і навчав, як його позбутись, щоб ми не пропали, а могли стати для рідного краю сим, чим повинні бути.

Народ із запертим віддихом слухав проповіди. Згадка і память про побут і повитанне митрополита запишуться нестертими буквами в серцях филаделфійських Українців. І воно не може бути інакше: Се були перші, озарені теплом любови і навіяні чаром рідного краю хвилини, які прийшлося переживати филаделфійським Українцям за довгих а страшних сім минулих літ.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. „Вільна Україна", від. 152, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о годині 8.30 вечером в середу, 14. грудня, в гали церковній при Корт стр. На порядку нарад звіт урядників і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт. — В. Сидорович, предс.; Г. Дідоха, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. „Запорожська Січ", від. 251, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о годині 1.30 пополудни в неділю, 18. грудня, в гали церковній при Калидж Аве. На порядку нарад буде звіт урядників за цілий рік і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — С. Модний, предс.; Н. Страп, секр.

КАНЗАС СІТИ, КАНЗ. Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 18. грудня, в гали парафіяльній під ч. 547 Савт Парк Аве. На порядку нарад звіт з цілого року, спростованне книжок і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Д. Карахут, предс.; Д. Яремко, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 18. грудня; в гали Нар. Дому під ч. 1523 Гікори ул. На порядку нарад є звіт контрольної комісії і вибір нових урядників. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Петровський, предс.; М. Паращак, секр.

БОРНСАЙД (ШІКАҐО), ІЛЛ. Подається до відома, що річний мітінґ сестр. Пресв. Богородиці, від. 33, відбудеться в неділю, 18. грудня, в гали Тайхнера. На тім мітінґу має явитися кожда члениця, бо инакше заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00.

ІСТ ЮНҐСТАВН, О. Тов. „Сокіл", від. 218, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 18. грудня, о годині 2-гій пополудни. На річні збори обовязаний кождий член явитися. Всі довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. На порядку дневнім є звіт урядників і контролі, вибір нового уряду і инші важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Заряд товариства.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. Тов. „Запорожська Січ", від. 355, подає до відома, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 18. грудня. Буде цілорічний звіт і вибір нового уряду. Кождий член і члениця мусить явитися, бо инакше заплатять кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Юркевич, секр.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 34, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в гали парохіяльній під ч. 2302 ул. 30, в неділю, 18. грудня. Кождий член має явитися на сей мітінґ, бо будуть вибори нового уряду і инші справи. Котрий член не явиться, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Паламар, секр.; В. Лозинський, предс.

БОРНСАЙД (ШІКАҐО), ІЛЛ. Уряд бр. св. Николая, від. 183, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 18. грудня, о годині 4-тій пополудни в галі церковній. Проситься членів, аби явилися на сей мітінґ. Кождий довгуючий член має вирівнати свій довг. Коли би член не явився на сей мітінґ і не вирівнав місячних вкладок, то уряд поступить з ним після ухвали братства. На сім мітінґу будеться принимати нових членів без вступного до братства, а до У. Н. Союза після статута. — М. Дороцький, предс.; П. Демкович, кас.; П. Бабяк, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Василія, від. 364, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в суботу, 17. грудня, в школі парафіяльній під ч. 2892 Іст 92 ул., точно о годині 6.30 вечером. Проситься всіх членів, аби явилися на сей мітінґ, бо буде цілорічний звіт і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Н. Бусько, предс.; Н. Ярига, секр.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляєсь Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1922 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що в остатних днях вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:

20 (2 пакунки), 175 (2 пакунки), 131, 34, 251, 112 (3 пакунки), 120 (2 пакунки), 102 (4 пакунки), 103, 165 (2 пакунки), 221 (4 пакунки), 225, 295 (2 пакунки), 276 (4 пакунки), 354, 323, 396, 341.

Всі повисші вимінені посилки зістали вислані American Railway Express дня 9-го грудня. Котрий би з висше згаданих Відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить адмін. „Свободи".